

О. Л. Мачушник

**Експериментальне навчання як засіб розвитку пізнавальної
активності майбутніх психологів**

В наш час значно зростає роль якісної освіти. У кваліфікованих фахівцях відчуває потребу будь-яка галузь народного господарства. Проте при підготовці кадрів головне значення має приділятися не простому "насиченню" особистості знаннями (тобто при фаховій підготовці потрібно апелювати не лише до розумових здібностей людини, що навчається), а і до розвитку у неї бажання і вміння самостійно знаходити потрібні відомості (тобто розвитку її пізнавальної активності). Особливу ж роль набуває пізнавальна активність при підготовці психологічних кадрів, які на практиці повинні будуть здійснювати належну підтримку психічного здоров'я та розвиватимуть творчий потенціал населення. Тому питання належної підготовки психологічних кадрів для сьогодення є надзвичайно важливим.

У вітчизняній психологічній науці проблеми підготовки психологів

237

підняті у роботах О. Бондаренка, М. Варбан, С. Васьківської, А. Вихруща, Ж. Вірної, В. Власенка, Т. Говорун, П. Горностая, Л. Долинської, Ю. Ємельянова, С. Максименка, В. Панка, Н. Пов'якель, Ю. Приходько, О. Саннікової, В. Семиченко, Л. Уманець, О. Чебикіна, Н. Чепелевої, Т. Яценко та інших вчених. Науковці з різних позицій та точок зору вирішують це завдання. У роботах досліджуються проблеми розвитку особистості майбутніх психологів у процесі професійної підготовки, використання активних методів навчання, пропонуються моделі професійної підготовки психологів у ВНЗ. Однак, досліджень, присвячених пізнавальній активності як чиннику успішної професійної підготовки майбутніх психологів, на даному етапі виявлено не було.

Ми приєднуємося до думки вчених про те, що пізнавальна активність є складним психологічним утворенням, яке являє собою єдність пізнавальної, емоційної та вольової сфер людини. Пізнавальна активність – це вибіркова

пізнавальна спрямованість людини на предмети та явища оточуючої дійсності.

Метою даної роботи є вивчення можливостей експериментального навчання як засобу формування та розвитку пізнавальної активності майбутніх психологів.

Базою проведення дослідження виступили Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Житомирський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом та Житомирський державний університет імені Івана Франка. В експерименті загалом взяли участь 360 студентів-психологів перших-п'ятих курсів. Для вивчення пізнавальної активності було використано ряд діагностичних методів (тестування, опитування, анкетування, метод аналізу продуктів діяльності та інші). Кількісна обробка даних здійснювалася за допомогою методів математичної статистики із використанням програми STATISTICA 6.0.

У попередньому проведеному дослідженні ми виділили дві групи студентів – групи А та Б. До групи А ми віднесли студентів, які вважали свій професійний вибір правильним та виявляли бажання спробувати у ній свої сили, до групи Б – тих студентів, які або демонстрували негативне ставлення до професії психолога, або ж вагалися. Порівняння студентів цих груп за основними виділеними показниками пізнавальної активності дало нам можливість зробити висновок про суттєві відмінності між ними. Ми спрямували свою увагу на розробку програми, яка зможе забезпечити розвиток пізнавальної активності студентів. В експериментальному навчанні були задіяні студенти другого курсу Житомирського державного університету імені Івана Франка, через те, що попередньо було визначено, що наприкінці другого курсу в усіх студентів починає знижуватися рівень пізнавальної активності.

Зі студентами експериментальних груп (60 осіб) проводилися заняття один раз на тиждень впродовж двох місяців. На заняттях студенти складали тестові завдання до теми, вирішували психолого-педагогічні задачі,

розробляли анкети та модифікували методики згідно поставленого завдання, робили міні-дослідження з певного питання, виконували тренінгові завдання та програвали задані ситуації. Були також задіяні

238

можливості тренінгових технологій. Реалізація даної програми, як свідчать результати контрольного експерименту, дозволила нам, в цілому, розв'язати завдання формування та розвитку пізнавальної активності студентів-психологів. Це виявилось як у підвищенні кількісних та якісних показників пізнавальної активності, так і в усвідомленні студентами важливості тих знань, які вони отримують в процесі професійної підготовки у ВНЗ.

У досліджуваних контрольних груп динаміка змін за більшістю показників або виражена на низькому рівні, або не спостерігається зовсім. Отже, можемо констатувати, що суттєвих відмінностей з попередніми результатами нами виявлено не було.

Відмінність між показниками пізнавальної активності досліджуваних експериментальних груп до формуючого експерименту та після нього виявилася статистично значущою, що, в свою чергу, є підтвердженням того, що засобами цілеспрямованого розвитку видається можливим формувати та розвивати дане утворення. В експериментальних групах зменшилася кількість студентів із негативним ставленням до можливості у подальшому працевлаштуватися за фахом; зросла якість підготовки студентів до занять; кількість запитань та уточнень стосовно матеріалу, що вивчається; збільшилася кількість оцінок високого та найвищого рівнів.

Отримане нами у дослідженні підвищення кількісних та якісних показників дозволило говорити про дієвість запропонованої нами програми та можливість її використання задля розвитку пізнавальної активності студентів. Такі результати дають нам можливість продовжити дослідження в руслі визначення кращого покомпонентного наповнення програми експериментального навчання з розвитку пізнавальної активності студентів-психологів.